

Кривошия Д.Ю.

група 91-А

Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Шуба Ю. В.

ПАРАТЕКСТУАЛЬНИЙ ВИМІР РОМАНУ «КРАДІЙКА КНИЖОК» М. ЗУЗАКА

У своїй праці «*Paratexts: thresholds of interpretation*» Ж. Женетт окреслює явище паратекстуальності як взаємозв'язок між текстом твору та середовищем, яке його оточує [1, с. 17]. Провідна функція паратекстуальних елементів полягає у сприянні до глибшого сприйняття та розуміння твору читачем. Таким чином художній твір представляється як поєднання тексту та паратексту, перцепція складових частин якого має безпосередній вплив на враження читача від тексту.

Ж. Женетт виділяє два типи паратекстуальних елементів: перитекст (передтекст) та епітекст (післятекст). До перитексту належать заголовки, підзаголовки, заголовки до розділів, передмова, епілог, присвята, епіграфи та коментарі автора. Епітекст охоплює слово видавця, відгуки та рецензії на твір, інтерв'ю, щоденникові записи та листування автора. Для кожного роду літератури характерне різне найчастіше використання тих чи інших видів паратекстуальності [1, с. 28]. Наприклад, автори драматичних творів включають у текст, який представлений репліками персонажів, ремарки. Для ліричних творів це наявність або відсутність заголовку, а також присвята та епіграф. Епічні твори вміщують більшість із названих паратекстуальних елементів, а саме назву, присвяту, а також відгуки, епіграф та передмову до твору. Отож взявши до уваги безпосереднє тло твору та середовище, створене навколо нього, Ж. Женетт зміг виокремити дві категорії паратекстуальних елементів, ті чи інші складові частини яких найбільше використовуються у різних родах літератури.

Окрім вищезначених вербальних паратекстуальних елементів, більшість творів містять також невербальні прояви паратекстуальності. До них належать ілюстрації, фотографії, таблиці та діаграми, оформлення обкладинки книги, а також візуальна презентація самого тексту твору, а саме шрифти, абзаци та верстка [2, с. 2]. Отже, інтерпретація твору читачем відбувається як на текстуальному, так і на паратекстуальному рівнях, оскільки їхні елементи тісно пов'язані між собою та не можуть існувати окремо, попри наявність ієрархії «текст-паратекст».

Сучасні письменники широко використовують у своїх творах паратекстуальні елементи, причому як вербальні так і невербальні. Зокрема роман сучасного австралійського письменника Маркуса Френка Зузака «Крадійка книжок» є яскравим прикладом цього. Найперше, що привертає увагу читача – це назва твору, яка безпосередньо вказує на головного персонажу твору – Лізель Мемінгер. По-перше, саме таке прізвисько отримує дівчинка від свого найкращого друга за той спосіб, яким вона поповнює свої запаси книжок. А оскільки сам твір, по суті, є біографією Лізель Мемінгер, то цілком логічним було назвати його ім'ям головного персонажу по типу «Дженні Герхардт» Т. Драйзера чи «Тесс із роду д'Ербервіллей» Т. Гарді. По-друге, дія роману

«Крадійка книжок» розгортається переважно між 1939 та 1943 роками у нацистській Німеччині. У цей час триває Друга світова війна, що обумовлює стиль життя персонажів, зокрема і Лізель, яка змушена переїхати до прийомної родини Губерманнів. І кожен новий виток її долі супроводжується викраденням нової книги. Лише у фіналі твору читач розуміє, що роман «Крадійка книжок» був насправді написаний самою Лізель, а Смерть стає першим читачем та редактором книги, після внесення правок і доповнень якого з книгою може ознайомитися пересічний читач. Отож заголовок тут виконує не лише ідентифікаційну та описову функції, а й символічну, оскільки книга є символом збереження індивідуальності (зокрема Лізель Мемінгер) в умовах тоталітарного суспільства.

Ще однією особливістю роману «Крадійка книжок» є наявність заголовків до розділів твору. Вони не лише організують зміст книги, а й дають можливість читачеві зрозуміти, про що йтиметься у розділі та вказують на приховані зв'язки між сюжетними лініями різних персонажів. Таким чином провідними функціями внутрішньо текстових заголовків є прогностична та описова.

Особливу роль у творі «Крадійка книжок» відіграє передмова. У ній ідеться про загальну структуру змісту роману. Це ще один натяк на те, як буде розвиватися сюжет твору. Окрім передмови у романі наявний епілог, у якому наратор розповідає про подальшу долю Лізель Мемінгер та Макса Ванденбурга. Таким чином автор підсумовує події твору та дає відповіді на важливі запитання, які залишилися нез'ясованими для читача.

Багато може дізнатися уважний читач із присвяти роману «Крадійка книжок». М. Зузак присвячує цей твір своїм батькам – Лізі та Гельмуту Зузак. Таким чином автор виявляє захоплення та вдячність до своїх батьків-емігрантів, які прищепили йому любов до читання і розповіді яких стали основою для багатьох епізодів «Крадійки книжок». Він показує важливість постатей батьків не лише у своєму житті, а й для створення роману. Можна навіть припустити, що прообразом Лізель стала мати письменника Лізі Зузак.

У романі «Крадійка книжок», окрім вербальних паратекстів, присутні також і невербальні паратекстуальні елементи, оскільки М. Зузак експериментує не лише із побудовою сюжету, а й із зовнішнім виглядом тексту. Письменник включає у нього фрагменти інших книг (наявність тексту в тексті), листи, малюнки. Саме завдяки малюнками і коментарям до них, читач може прочитати автобіографічну книгу емоцій, створену власноруч та написану Максом Ванденбургом в подарунок для Лізель. Крім цього, привертає увагу і сама графіка тексту роману, що оформлений за допомогою різних шрифтів, кегель та різновид яких теж змінюється. Деякі слова та речення написані великими літерами та виділені напівжирним та контрастним шрифтом. Окрім цього у творі є велика кількість абзаців, що складаються із одного речення. Таким чином, візуальна презентація твору відіграє важливу роль у його сприйнятті та інтерпретації читачем, створюючи додатковий рівень зорового сприйняття роману.

Отже, паратекстуальні елементи роману «Крадійка книжок» (як вербальні, так і невербальні) розширюють простір художнього твору, виводять читача за межі суто тексту та наближають до розуміння творчого задуму письменника. Уміння прочитати та

проінтерпретувати паратекстуальні елементи сприяє глибокому розумінню сюжету та прихованих від поверхового читання інтенцій автора.

ЛІТЕРАТУРА

1. Genette G. Paratexts: Thresholds of Interpretation / tr. by Jane E. Lewis. Cambridge, 1997. 427 p.
2. Text, Extratext, Metatext and Paratext in Translation / edited by V. Pellatt. Newcastle upon Tyne, 2013. 127 p.

Крокош Ю.В.

група мСОАМ-12

Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент Дацків О. П.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ 6 КЛАСУ

Нова українська школа (НУШ) – це комплексна реформа освіти в Україні, яка спрямована на модернізацію та вдосконалення системи освіти відповідно до потреб ХХІ століття. НУШ зосереджується на розвитку критичного мислення, креативності, навичок спілкування та співпраці учнів за допомогою інноваційних методів і підходів до навчання.

Однією з важливих складових НУШ є оцінювання навчальних досягнень учнів. Формувальне оцінювання спрямоване на покращення якості викладання та підвищення результатів освітнього процесу [1]. Оцінка успішності учнів має вирішальне значення для моніторингу та оцінки ефективності нових навчальних програм та методів навчання. Проте, оцінювання навчальних досягнень у НУШ залишається складною та багатогранною проблемою, яка потребує вивчення і вирішення.

Формувальний контроль результатів навчання англійської мови в середній школі стосується процесу оцінювання прогресу та успішності учнів протягом усього їхнього навчального шляху, а не лише наприкінці семестру чи навчального року. Цей тип контролю зосереджений на тому, щоб допомогти учням покращити іншомовні навички і вміння, а також та усунути прогалини у навчанні у процесі самого навчання. Метою формувального контролю є забезпечення постійного зворотного зв'язку між учнем та вчителем, виявлення компетентностей, які потребують вдосконалення, та коригування стратегій викладання для кращого засвоєння знань окремими учнями [2].

У вивченні англійської мови формувальний контроль особливо важливий, оскільки оволодіння мовою є поступовим процесом, який вимагає постійної практики та зворотного зв'язку. Учні повинні постійно розвивати свої попередні знання та навички, щоб прогресувати у вивченні мови.

Здійснення формувального контролю результатів навчальної діяльності з англійської мови у 6 класі ускладнюється тим, що вчителям досить складно знайти ефективні способи і прийоми оцінювання знань та навичок учнів на середньому ступені